

LENANEOPEAKANYO LA DINAMELWA LA PROFENSE YA GAUTENG

SETHALWA SA DITHERIŠANO - KAKARETŠOKGOLO

Diteng

Kakaretšokgolo

Pono le maano a boitshepho

-1

Tlhakotumelelo ya thomelo ya diSLP

- 9 -

Thekgo ya mašelang le matlotlo

- 13 -

Tlhokomelo le Tekolo

- 15 -

Mafetšo

- 17 -

- 18 -

Dikhutsofatšo

-19-

DRAFT - BAKENG SA TLHAHLOBO

DRAFT - BAKENG SA TLHAHLOBO

Kakaretšokgolo

Mošomo le maikemišetšo a peakanyo ya leano

Dinamelwa ke tsela ye bonolo ya go dira gore batho ba Profense ya Gauteng ba kgone go hwetša menyetla, ebile ke tšona tša go tliša tlhabologo le kgodišo ya ikonomi. Ka mehla dinamelwa di iša batho mešomong, dikolong, maokelong le go bonana ka bo bona. Mošomo wa bohlokwa wa go swanelwa ke go dirwa wa dinamelwa goba go fihlelelwa o swanetše go kwešišwa mo profenseng ka go phatlalala ga maemo a moruwo wa setšhaba le naga ka bophara, go lebeletšwe ka tsela yeo ditaba tša bjale di amago diphetogo ka ga leano la peakanyo ya dinamelwa.

Mošomo le maikemišetšo a leano la peakanyo ya dinamelwa ke go hloma leano la lebaka le le telele la go kopanya tlhabollo ya di dirišwa tša dinamelwa le ditirelo tša phorobentshe ya Gauteng ka bophara. Tlhamo ya go hlahla tlhabollo ya tshepedišo ya dinamelwa go mengwaga ye lesomehlano ye e tlogo, leano la peakanyo ya dinamelwa le arabela dinyakwa tša bjale le tšeo di sa tlogo mabakeng a go sepelelana le melao, kopano ya maano a dinamelwa a mmušo wa selegae a phorobentshe, dinyakwa tša maeto tša ka gare le ka ntle ga phorobentshe, gammogo le palo ya batho, ikonomi le ditlwaedi tša setšhaba.

Ponelopele ya pepeneneng le boetapele bjo bo matlafetšego di bohlokwa go dira gore phorobentshe e tshwarelele nako ye telele moo dinamelwa tša bohle di ba go tsela ya bophelo go batho ka moka, e sego mokgwa wa kgapeletšo go ba bangwe. Se se bohlokwa go netefatša Bophelo bjo bo kaone bja setšhaba le diphidi ka moka tša phorobentshe ya Gauteng. Go bokamoso bjo bo akantšwego ka leihlo la kgopolo, go sepela, (go saekela) le dinamelwa tša bohle ga di hlohleletše fela tlemaganyo ya batho le go bjala moya wa lethabo mo setšabeng, efela, e tlo fediša mapheko ao a be go a e tla le mekgwa ya tshepedišo ya dinamelwa. Badudi bat la ipshina ka go šomiša dinamelwa tša bohle tšeo di na go le polokego ye e matlafetšego, phihlelelo, tefo ya fase, le naga ya dipelo tša go kgotsfatša.

Ka go latela kamogelo ya STP e lego leano la peakanyo ya dinamelwa, kopantšho ya maano a phethagatšo e tlo hlangwa go nepa mengwaga ye mehlanano ye e tlogo. Kopantšho ya maano a phethagatšo e tla akaretša tebanyo ya go tšea kgato le go lekantšhwa, go diragatša peakanyo ya maikemišetšo a leano la peakanyo ya dinamelwa, go hlaloša ka botlalo maikemišetšo le ditšweletšwa, kopantšho ya didirišwa tša dinamelwa tša bohle le theko ya ditirelo tša banamedi ba dinamelwa. Leano le le tla akaretša lenaneo la dipeeletšo tša didirišwa le go fa tsenyo ya bohlokwa go tekanyetšo ya tša mašeleng ya bolaodi ba tša dinamelwa ka tekanyetšo ya magareng (MTEF).

Taolo ya dinamelwa tša Gauteng

Go hlongwa ga taolo ya dinamelwa tša Gauteng go thomilwe ke Dr Ismail Vadi, yo e bilego MEC ya Gauteng ya tša ditsela le dinamelwa, ka 2016, ka nepo ya go hlola setheo sa semmušo go hlokomela kopantšho ya tshepedišo ya dinamelwa tša bohle mo phorobentsheng. Tshepedišo ye e ile ya fihla seremong sa go tsebagatša Karolo ya Bobedi (2) ya 2019 ya molao wa taolo ya dinamelwa.

Mošomo wa taolo ya dinamelwa tša Gauteng ke go tšweletša bohlokwa bja kopantšho ya tshepedišo ya dinamelwa tša bohle phorobentsheng ya Gauteng, go netefatša kgokaganyo le go tliša mešomo ya dinamelwa magarengga mekgatlo ya tša semmušo. Se se logaganya le molaotheo wa Aforika Borwa,

tšeo di laelago tirišano ya semmušo magareng ga magato a mararo a mmušo go tšweletša tshepho, tumelo ye botse le tirišano ya maikemišetšo mafelong a kgahlego ya go tlwaelega.

Maikemišetšo a go akaretša dilo ka moka a taolo ya tša dinamelwa tša Gauteng ke go:

- Hlama kopantšho ya tshepedišo ya dinamelwa yeo e tsenyago letsogo go tshwareleleng nako ye telele ga tikologo, kgokagano ya leago le go godiša kgatelopele ya ikonomi ya phorobentshe.
- Fa batho ka moka mo phorobentsheng tshepedišo ya dinamelwa tša bohle ya go šoma gabotse, ka tshwanelo, ya sebjalebja le ya go bolokega.
- Kopantša tlhabologo ya tshepedišo ya didirišwa tša dinamelwa phorobentsheng ya Gauteng
- Kaonafatša phihlelelo ya tshepedišo ya dinamelwa, gammogo le tshepedišo ya banamedi ba dinamelwa, kudu bao ba go ba le bogole bja mmele.
- Tšwetša pele koketšo ya tšhomišo ya dinamelwa tša bohle
- Tšwetša pele koketšo ya tšhomišo ya dipaesekele le go sepela ka maoto, le go
- Netefatša boleng bja tšhelete go maitapišo a go šomiša dinamelwa tša bohle

Go fihlelela maikemišetšo a, taolo ya tša dinamelwa tša Gauteng e na le maikarabelo a peakanyo ya dinamelwa le kopantšho ya maano yeo e akaretšago:

- Go godiša phihlelelo ya mehuta ya go fapana ya dinamelwa tša bohle le go laola ditefo
- Go tiišetša peakanyetšo ya kopantšho ya tshepedišo ya dinamelwa tša bohle le didirišwa tša sebjalebja le go hloka gale le go bolokega
- Go hlama kopantšho ya tshepedišo ya go reka ditekete le tshepedišo ya tshedimošo ya go kwešišega, ka gona go gokarela go fetogafetoga ga dijithale le menyetla yeo e neelwago ke 4IR:
- Go laola ka Katlego leemaema le tlhokego ya dinamelwa;
- Go hlama le go phethagatša maswao a taolo ya dinamelwa tša bohle;
- Go kgoboketša tshedimošo ya dipalopalo le go dira nyakišišo ka ga dinamelwa, le
- Go godiša tirišano magareng ga balaodi ba dinamelwa tša bohle, batho bao ba šomago ka dinamelwa le ditheo tše di fapanego tša mmušo.

Mošomomogolo wa taolo ya tša dinamelwa tša Gauteng ke go dumelanya peakanyo ya maano ka moka ao a amanago le dinamelwa tša bohle le didirišwa tša dinamelwa mo phorobentsheng. Gape e na le maikarabelo a go rulaganya, kgokaganya, go dira gore dilo di šome gabotse, go dira gore go be le mabaka, go dumelanya le go nolofatšo ya mošomo wa dinamelwa tša bohle, balaodi, ditshepedišo le methopo ka gare ga phorobentshe ya Gauteng. Ka go kopanya peakanyo ya maano ya nako ye telele le go tšea kgato, nepo le maitapišo ao a lekantšhwago, Taolo ya tša dinamelwa tša Gauteng e ikemišeditše go godiša tshepedišo ya dinamelwa ya go šoma gabotse, go akaretša bohle le go šoma ka tshwanelo.

Tša Leano la Peakanyo ya Dinamelwa

Pego ye e bopa kakaretšo ya khuduthamaga ya leano la peakanyo ya dinamelwa, yeo e tlo latelwago ke kopantšho ya maano a phethagatšo. Kopantšho ya maano a phethagatšo yeo e laelwago ke karolo

8 ya molao wa taolo ya tša dinamelwa tša Gauteng, ke tshepedišo ya mengwaga ye mehlano yeo e tlogo go fetolela maikemišetšo a maano a peakanyo ya dinamelwa go ya magatong ao a ka tšeago kgato.

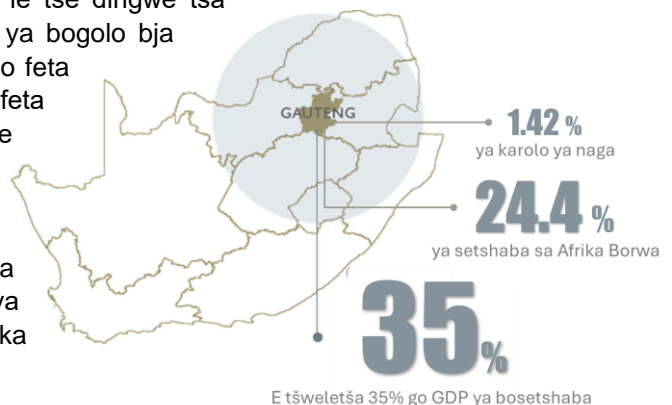
Leano la peakanyo ya dinamelwa ke mokokotlelo wa motheo go taelo ya taolo ya tša dinamelwa tša Gauteng, go hlahla bao ba kopantšwego, le bao ba swarelelago tlhabollo ya didirišwa le tshepedišo ya dinamelwa tša Gauteng. Go rarolla ka mo go lekanego ga dinyakwa tša dinamelwa tša Gauteng go mengwaga ye lasomehlano yeo e tlogo, leano la peakanyo ya dinamelwa le logagana le ponelopele, tšeo di tlogo pele, le tšeo di tlhalošetšwego ka ga PLTF, ditšweletšwa tše bohlokwa go tšwa go mengwaga ye masomepedihlano ya lenaneokgoparara la kopantšho ya leano la tša dinamelwa tša Gauteng le go sepedišana le mohlala wo o tsebišetšwego go dinamelwa tša bohle tše di kopantšwego. Lenaneokgoparara la kopantšho ya leano la tša dinamelwa le hahla dipeeletšo tša dinamelwa tša Gauteng ebile le laola tlhabologo ya didirišwa le ditirelo, gammogo le kabo ya ditekanyetšo le methopo ya GDRT. Leano la peakanyo ya dinamelwa le aga motheong wo ebile le fa pono ye e akaretšego le tlhahlo ya peakanyo ya maano ya tlhabollo ye e kopantšwego ya mananeokgoparara a dinamelwa le ditirelo go balaodi ba peakanyo ka moka, mohlala; mebasepala, SANRAL, PRASA, GMA, ACSA le GDRT. Di ITP tša masepala di logagana le mengwaga ye masomepedihlano ya lenaneokgoparara la kopantšho ya leano la tša dinamelwa, go arabela dilo tše di tlogo pele tša dinamelwa tša selegae, go hlahla dipeeletšo tša masepala le go netefatša kopanyo ya mekgwa ya go fapanafapana ya dinamelwa ka gare ga masepala wo mongwe le wo mongwe.

Ka tirišano le Kgoro ya Gauteng ya ditsela le dinamelwa le bakgathatema ba bangwe, taolo ya dinamelwa tša Gauteng e tla kgothaletša phethagatšo ye e atlegilego ya leano la peakanyo ya dinamelwa le kopantšho ya maano a phethagatšo go lemoga tshepedišo ya dinamelwa ya phorobentshe ya go šoma gabotse, go akaretša bohle le go šoma ka tshwanelo.

Seemo sa Phorobentshe ya Gauteng

Gauteng ke phorobentshe ye nnyane ge e bapetšwa le tše dingwe tša Aforika Borwa. Yona e humanwa tekanyong ya naga ya bogolo bja 1.42%, eupša e rwele maatla a ikonomi. Ka GDP ya go feta dithirilione tše 1.47 tša diranta, le bašomi ba go feta dimilione tše 4, Gauteng e feta diphorobentshe tše dingwe ka go tsenya tekanyo ya 35% ya ikonomi ya naga.

Palo ya badudi ba Gauteng ka 2022 e be e ka ba dimilione tše 15.1 e emetše 24.2% ya palomoka ya badudi ka moka mo nageng ya Aforika Borwa yeo e ka bago dimilione tše 62.

Go letetšwe gore palo ya badudi ba Gauteng e oketšege gape go ya go dimilione tše 19.8 ka ngwaga wa 2037, ka khudugelo yeo e akanyetšwego ga ka ba batho ba 200, 000 ka ngwaga go tšwa go dinagamabapi, diphorobentshe, e lego sona seabe se segolo go koketšego ye.

Palomoka ya Gauteng yeo e akantšwego ya go ntšhwa ga dikgase tša GHG CO₂eq e nameletše ka 4.6% magareng ga 2021 le 2022 go tloga go 41,332Mt go ya go 43,347Mt. Dinamelwa ke seabe se segolo go ntšhweng ga dikgase tša GHG (39.7% ka 2021 go ya go 42.1% ka 2022)

Ditlhohlo tšeo di tšwelelago

Mokgwa wa setlwaedi wa go beakanya le go phethagatša o ka se sa lekana go fihlelela dinyakwa tša lefase leo le hlakahlakanego. Batho bao ba swerego maikarabelo a go phethagatša leano la peakanyo ya dinamelwa, ba tlo hloka go tšwela pele go hlatholla sebopego sa naga seo se fetogago. Go tsenatsena mo go tšwelago pele ga tshepedišo ya phethagatšo ka kakaretšo go hloka boitemogelo, go ipoeletša le go beeletša mokgwa wo o atlegilego wa go arabela ditlhotlo tšeo di tšwelelago.

Dinyakwa tša ka ntle di akaretša ditlamorago tša tikologo, kudu phetogo ya bosho le tlhokego ya ka pela ya go fokotša go tšweletšwa ga dikhemikhale tša GHG, tlhaelelo ya maatla le kgolo ya ikonometri ye e nanyago. Go hudugela ditropong go gateletša mananeokgoparara ao a lego gona le go feta, mola go se lekalekane ga sebaka le go khaphelwa thoko ga ikonometri go senya go kgonagala ga dinamelwa tša bohle le go ba le seabe go goleng ga dikgwebo tšeo e sego tša mmušo le (intasteri) ya dithekisi tša dipese tše nnyane. Le ge e le gore khudugo ye bohlokwa ya nete e gakatša tlhohlo ya go ya ditropong, go bile le koketšo ya batho bao ba tlogago Gauteng, kudu go tšwa dihlopheng tša ba letseno la godimo, mola bafaladi kudu ba wela ka dihlopheng tša ba letseno la fase, gantši ba ithekgile ka mešomo yeo e sego ya semmušo. Bosenyi, bodiidi le ditshenyegelo tša godimo tša bophelo di raraganya gape maitapišo a go aba ditharollo tša dinamelwa tša go ya go ile, tša tekatekano le tše di šomago gabotse. Ka go tlaleletša, go se šome gabotse ga taolo, bomenetša, go hloka tirišano le go ralala le makala a mmušo di šitiša peakanyo le phethagatšo ya maleba ya mošomo.

Tšwelopele ya thekenolotši, bjalo ka dinamelwa tše dinnyane tša go hlakanelwa, le tša morethaoitiriša di tliša menyetla, efela di nyaka gape go tlwaetša tshepedišo gore e dule e le ya maleba. Go atlega phokotšong ya dikgase tša go šilafatša lefaufau, go na le tlhokego ya go fokotša tšhomišo ya difatanaga go tšea maeto, go amogela dilo tša ditšithale, gomme re itlwaetše le go amogela go šomiša dinamelwa tša sebjaalebja le go šomiša maatla a boikgetho gammogo le go šomiša maatla ao a mpshafatšago.

Dintlhathankgollo go tšwa go PLTF 2023-2027:

- Togaganyo ya tekanyetšo ya tšhomiso ya naga, tlhabollo ya mananeokgoparara ka bontši, ikonomi, dinamelwa, le maano a polokego le tšhireletšo.
- Go thekga dinamelwa tša go ya go ile le NMT ka go tsepelela phihlelelo ya bokaakaa.
- Go kgothaleša phetogo ya boitshwaro le maatla a go ya go ile bakeng sa dinamelwa.
- Go tšwetša pele dinamelwa tša bohle bjalo ka sešušumetši sa tlhabologo, go tsepamiša kgopolo go tshepedišo ya dinamelwa tša bohle ya maano a phorobentshe.
- Go netefatša thekgo ya mašelang ya go ya go ile go dinamelwa tša bohle tša go sepela seperong, gammogo le tša mebileng, go akaretšwa le dipesana.
- Go be le go amogelwa ga ditsela tšeo di tlogo go šomišwa nako ye telele, gammogo le didirišwa tša thekenolotši.
- Go mpšhafatša mananeokgoparara a mengwaga ya mentši a tlhokomelo le kaonafatšo ya ditsela.
- Go kaonafatša tsenelano ya mafelo a dihapo, mafelo a bobolokelo, le mafelelong ge merwalo e romelwa bathong go tloga mebileng go ya diporong ka tlhokomelo gore go be le dipoelo go tša ikonomi.
- Go fetoša dinamelwa go ya go tikologo ya titšithale (tshepedišo ya tswalano ya diphedi le tikologo ya tšona ya datha, Senthara ya Taolo ya Dinamelwa, Lenaneotshepedišo le lehlwahlwa la Dinamelwa) le go diriša thekenolotši ya maemo a godimo go ralala le tshepedišo ya dinamelwa.
- Go nyakišiša methopo ye mengwe ya ditšhelete, go akaretšwa le thušo ya ditšhelete tša tlhokomelo ya lefaufau le go hloma leswa molao wa tefo ka modiriši.
- Go tsenya tirišong lenaneo ya go hlakomela maano ka moka.

Merero ya Bosetšaba le ya Phorobentshe

Dintlhakgolo tšeo di lemogilwego di swanetšego go rerwa go tšwa go pono ya Bosetšhaba le ya Phorobentshe:

Leano la peakanyo ya dinamelwa le sepelelana le pono ya mmušo wa Phorobentshe ya Gauteng, yeo e bitšwago “Toropo - Selete sa Gauteng yeo e phelago, e lekalekanego, e kopanego ebile e akaretšago bohle.”

Mathata a boso a hlola sehlogo seo se oketšegago se bohlokwa, seo se kgomago dikarolo ka moka tša setšhaba le ikonomi. Taba ye e swanetše go tsenywa ka gare ga maitapišo ka moka a peakanyo go ya pele.

Ka fao ditherišano di sepedištšwego ka gona

Go šomišana le bakgathatema le batšeakarolo ba bohlokwa nakong ya tlabollo le tokišetšo ya leano la peakanyo ya dinamelwa ka mokgwa wa tirišano, go thuša go nyalelantšha leano, dikgahlego le dinyakwa tša bakgathatema ka moka ba. Tlhamo ya leano la hlabollo e akareditše tshepedišo ye e rulagantšwego ya go tsenela bokgathate

- Thutotlhahlo ya morero le dipelo ka la 26 Dibokwana 2024 e tla akaretša dihlopha tša porotšeke le bareki.
- Thutotlhahlo ya motšeakarolo wa maano (10 Moranang 2024): e tla kopanya bahlankedi ba mmušo, baemedi ba (inasteri) ya dinamelwa le sehlopha sa phorotšeke.
- Kopano ya mafarahlahleng ya ditshwayoswao tša go bonagala (25 Moranang 2024): go tla sekasekwa dipelo tša thutotlhahlo ya go feta le go hlwekišwa ga “Diswantšho tša Katlego”

Ditirišano tše di tsebišitše tlhako ya maano, go netefatša gore leano la peakanyo le kopantšho ya maano a phethagatšo tša Gauteng di tla thewa motheong wa nnete, wo o lebanego le dinyakwa le dikgahlego tša bakgathatema, bao ba swerego maikarabelo a go tliša khuetšo yeo e nyakegago lefaseng la lehono le la ka moso.

Melaetšamegolo go tšwa go Bakgathatema

Tshepedišo ya go akaretša bakgathatema e bohlokwa go hlahlala tlabollo ya leano la peakanyo ya dinamelwa le ya kopantšho ya maano a phethagatšo go aba ditharollo tša dinamelwa tva boitlhamelo le tše di sepelelanago go badudi ba Gauteng. Mabaka a bohlokwa ao a tlhaloštšwego ponong ya Katlego kea o a latelago:

- Go tsepelela mo go tiilego go kopanya peakanyo ya tšhomišo ya naga, mananeokgoparara a boentšeniene le dinamelwa tša bohle;
- Go fokotša tlhokego ya maeto le go tšwetša pele tšhomišo ya dinamelwa tša go se sepele ka entšene;
- Go fetola maitshwara a go otlela ka go hlohlelatša go boledišana gabotse;
- Go šutiša dithoto morago go dinamelwa tša seporong.
- Go šomiša tshedimošo le thekenolotši go tšwetša pele boitlhagišetšo ka dikarolong ka moka;
- Go gatelela tema yeo e kgathwago ke maatla ao a mpshafatšwago le go amogelwa ga difatanaga tša go šomiša mohlagase; le
- Go etiša pele polokego ka tlhamo ya mafelo ao a bolokegilego le go netefatša gor ba molao ba gona mehleng.

Ditlhohlo le Diphapano

Dinamelwa phorobentsheng ya Gauteng di lebane le ditlhotlo le menyetla. Tšeo di latelago ke ditlhotlo tšeo di tlogo go elwa tlhoko:

- Go se swane ga sebaka le go arogana mo go hlohleletšwago ke go phatlalala ga ditoropo, ditlhabollo tša segokanyipalo sa fase, ditlhotlo tša mananeokgoparara a bointšiniere, dintlo tše di lekanyeditšwego tšeo di sa bitšego kudu le naga mefelong ao a šomago ka ikonometri le karoganyo yeo e tšwelago pele ya ikonometri ya leago.
- Mathata a tikologo go akaretšwa phetogo ya boso le ditiragalo tša yona tše di feteletšego tšeo di sepedišanago le yona tša go swana le mafula, komelelo le maphoto a phišo.
- Peakanyo le thekgo ya mašeleng, ka go hloka kopanyo magareng ga tšhomišo ya naga, mananeokgoparara a bointšiniere le dinamelwa go ralala le mekgwa, mebasepala le bakgathatema ba bohlokwa.
- Mokgwa wo mobe wa karolo ya setlwaedi, ka phokotšego ya mokgwa wa dinamelwa tša bohle, koketšo ya tšhomišo ya dikoloi le go ithejga ka dipese tše nnyane go tsenya letsogo go go tvweletšwa ga dikhemikhale tva GHG mo go phagamego. Phetogo ya dinamelwa tša setšhaba e be e tla fokotša go tšweletšwa ga dikhemikhale tša GHG ka khilomitara ye tee go monamedi wo tee.
- Go hloka maitapišo a phetogo ya boitshwaro le kgokaganyo ye e sa lekanego go laola tlhokego ya maeto le go tšwetša pele mokgwa wa dinamelwa wa go ya go ile.
- Go tlošwa ga (intaseteri) dileteng tšeo di itšego, go swana le West Rand le Sedibeng, go ama dibaka tša ikonometri le mekgwa ya dinamelwa.
- Ditšhitišo tša dipolotiki le tšhitišo tšeo di amago tšwelopele ya peakanyo le phethagašo.
- Go fokotšega ga thušo ya mašeleng ya seporo sa banamedi, ka PRASA e hloka dithušo tša thekgo tšeo di sa swarelelego; go hloka thus ya mašeleng le ditshenyegelo tša godimo tša mananeokgoparara, mola Gauteng e lebane le go fokotšega ga palo ya banamedi ka morago ga leuba la COVID-19. Peeletšo ya khaphithale ye e nyakegago go bušetša mananeokgoparara a PRASA le go katološa tsenelano ye e kopantšwego ya ditimela tša ka pela tša Gauteng e phadišana le dinyakwa tše di gateletšago tša ikonometri ya leago, moo dithibelo tša mašeleng di lekanyetšago peeletšo ka bobedi ditirelong tša bohlokwa le tšhabollong ya mananeokgoparara.
- Dinamelwa tša bohle di hlaolwa ka go arogana ga ditirelo, dinolofatši, ditsela, go reka dithekhethe, tshedimpšo ya banamedi le ditefelo, gammogo le ditaba tše di phegelelago tša taolo le polokego ka lekaleng la dipese tše nnyane tša dithekisi. Go hloka ditlwaelo tše di hlomilwego ka boleng bja tirelo le kgotsofalo ya banamedi bakeng sa dinamelwa tša bohle tše di theilwego tseleng, e ama go ba bonolo go badiriši le go kgahliša ga dinamelwa tša bohle.
- Go hloka kgokaganyo le kopanyo ya phorobentshe ka bophara ka dikgopelong tša thekenolotši, go šitiša tirišano le diikonometri bakeng sa tekanyo. Tshedimošo ya go sepelasepela ka kakaretšo ga e fihlelelege goba ga e eme, e thibela peakanyo le ditiro tšeo di laolwago ke tshedimošo yeo.
- Dikgoba tša mabokgoni ka thekenolotšing, ITS, dithulaganyo tša merwalo le peakanyo ya modikologo wa bophelo di diegiša go tsenywa tirišong ga tshepedišoya dinamelwa ye e šomago gabotse.
- Maemo a mabe a ditsela a ama go botega ga tirelo le ditshenyagalelo tša tshepedišo go baabi ba dinamelwa.

- Kabo ye e sa lekanego ya dinamelwa tšeo di sa sepelego ka entšene, mekgwa yeo e tšwelelago le phihlelelo ya bohle ka tokelong ya tsela.
- Batho ba bantši ba sa dutše ba hloka phihlelelo ya dinamelwa, kudu phihlelelo ya khilomithara ya pele le ya mafelelo, go ya mafelong ao ba yago go ona le magaeng a bona, se se gakaditšwe ke go tshwenyega ka tšhireletšego dinakong tše dintši tša maeto a bona.
- Go tsepelela go diphoretšeke tše mpsha tša mananeokgoparara, gantši ka ditshenyagalelo tša go hlokomela dithoto tše di lego gona. Mohlala, nyaga-some ya go hlokomologa tshepedišong ya ditimela tša metro e feleleditše ka lenaneo la PRASA la go tsošološa le go nyaka dipeeletšo tše bohlokwa tša khaphithale tšeo di bego di ka Abelwa mafelong a mangwe ge nkabe tlhokomelo ye e tšwelago pele le katološo ya ganyenyane di be di beilwe pele.
- Go hloka tekanyetšo ya modikologo wa bophelo ka botlalo bakeng sa mananeokgoparara, ka nepo ya peeletšo ya khapethale ya pele, ntle le go ela hloko tlhokomelo le tshepedišo goba taolo ya peeletšo mo modikologong wa yona wa bophelo ka botlalo.

Menyetla

Menyetla ye e latelago e ba gona go rarolla ditlhohlo le diphapano:

- Go hlola pono ya phetogo ya dinamelwa tša bohle ka Gauteng, go rarolla mapheko ao a hlotšwego ke tshepedišo ya bjale ya dinamelwa, go dira gore dinamelwa tša bohle e be kgetho ye e kgethilwego go bohle. Pono ye e ikemišeditše go godiša kgokagano ya leago, go tsenela setšhaba le dipelo tše di kaonafetšego tša maphelo a tikologo ka go kaonafatša seswantšho, polokego, bokgoni bja ditshenyagalelo le nako, bonolo le go kgahliša ka kakaretšo ga dinamelwa tša bohle.
- Dibopego tša kgokaganyo ya diprofense tše di kaonafetšego tša peakanyo ya dinamelwa ye e kopantšwego le tema ye e kaonafaditšwego ya kgokaganyo ya taolo ya dinamelwa tša Gauteng. Dibopego tša kgokaganyo ya diprofense tše di kaonafetšego tša peakanyo ya dinamelwa ye e kopantšwego le tema ye e kaonafaditšwego ya kgokaganyo ya taolo ya dinamelwa tša Gauteng.
- Go tsepelela go maitapišo a dinamelwa a go ya go ile, a go kgotlelela, ao a arabelago bosole go notlolla melapo ya ditšhelete go thekga maitapišo a.
- Go tsenya tirišong maitapišo a Tlhabollo ye e Lebanego le Dinamelwa bjalo ka sebaka sa go logaganya gakaone ga tšhomišo ya naga, mananeokgoparara a boentšiniere le maitapišo a peakanyo ya dinamelwa.
- Go šomiša leano la go tsošološa le go aga leswa la PRASA go bušetša mananeokgoparara le ditirelo tša ditimela tša banamedi, tšeo di šetšego di lebišitše go koketšego ya thekgo ya ditimela, go fa dikgetho tša phihlelelo tše di sa bitšego kudu go di-node tšeo di hlankelwago ke seporo sa PRASA.
- Go tsenya letsogo go ditšhaba go tšwetša pele badudi bao ba šomago, go hlola "mafelo a go sepelasepela" a dikgetho tša dinamelwa tše di kopantšwego le go kaonafatša diphapantšho tša mokgwa mola go netefatšwa phihlelelo ya bohle.
- Go godiša go tšwela pele ka go dithulaganyo tša go rwala merwalo ka go amogela maemo ao a theilwego godimo ga tshepedišo le ditharollo tša maele ya mafelelo tšeo di godišago dibaka tša ikononi. Go matlafatša lekala la phoraebete go kgatha tema ka go taolo ya dinamelwa tša

merwalo, go gapeletša molao wa diiri tša mošomo le go phethagatša maano a taolo ya go rwala merwalo ye e feteletšego

- Go fapantšha mašelang a tša dinamelwa tša profense, go akaretšwa tlhomo ya letlole la dinamelwa la go ya go ile.
- Go katološa kgato ya titšithale ya ditirelo tša dinamelwa go ralala le Gauteng ka tlhabollo ya sefala sa tshedimoš ye e kopanego. Sefala se se tla šoma bjalo ka lefelo la phihlelelo la bogareng la datha ya go sepelasepela, go kgontšha taolo ye e kaonafetšego ya dinamelwa tša bohle, go netefatša go se fetoge ga datha le go kaonafatša ditshepedišo tša tshedimošo ya banamedi, ka go realo go hlola dikgetho tša go sepelasepela tše di se nago mathata go badiriši profenseng ka bophara.

Leano la go etelelwa pele Bokamoso la Dinamelwa tša boakaretši le go ya go ile

Leano la peakanyo ya dinamelwa (STP) le hlahlwa ke tlhako ya go kgontšha, phema, fetošā le go Kaonafatša (EASI), yeo e gatelelago ditharollo tšeo di godišago phihlelelo ya dibaka ka mokgwa wa go ya go ile. Mokgwa wo o laetša tlhokego ya phetogo ya mohlala wa setheo ka peakanyong ya dinamelwa, go tsepelela pele go efoga maeto ao a sa nyakegego, ka ditharollo tša sebaka le tša titšithale. Ke moka e etiša pele phetogo go mekgwa ye mengwe ya dinamelwa ya bobedi batho le dithoto, yeo e kgontšhwago ke go tšea diphetho tšeo di laolwago ke datha le taolo ye e kwagalago. Go etiša pele maano a go Phema le go Fetošā go bohlokwa kudu, ka ge a fa bokgoni bjo bogolo bja go fokotšā go tšweletšwa ga dikhemikhale tša dinamelwa, ka theko ya fase go feta maano ao a lebanego le kaonafatšo goba ditharollo ya tlhokomelo ya tša leratadima.

Go hlola tshepedišo ya dinamelwa ye e swarelelago le ye e kgotlelelago ka Gauteng, phetogo go tšwa go peakanyo ya setšo ya theknolotši go ya go mekgwa ye e nago le boithamelō kudu, ye e theilwego godimo ga ditshepedišo yeo e amogelago go raragana le go se kgonthišege e bohlokwa ebile e bohlokwa, go fa mohlala:

- Go etiša pele phihlelelo ya go ya go ile, go kgotlelela tlaemete, taolo ya nyakego ya maeto (TDM) le go thekga maano ka moka, dithako tša taolo, dilo tše di tlogo pele tša dipeeletšo le ditshepedišo tša peakanyo.
- Go kopanya dinamelwa le peakanyo ya tlhabollo ka tirišano go ralala le dikgoro le mafapha, go šomiša kgopolo ye e kopantšwego le ditšhišinyo tše di abelanwago go phethagatša maikemišetšo a STP.
- Go tsenya Tatelano ya Phihlelelo ya go ya go ile ka go tšwetša pele go sepela ka maoto, go sepela ka dipaesekele, go sepelasepela ga dilo tše nnyane, dinamelwa tša bohle le dikgetho tša dinamelwa tše di abelanwago ka go kgethwa go feta tšhomišo ya dikoloi tša praebete tša go dulwa ga motho o tee.
- Go Diriša Go Nagana ka Bokamoso: Melao ya motheo ya Phihlelelo ya Boraro (ya dijithale, ya sebaka, ya go sepelasepela), go tsepelela go kgontšha phihlelelo ka mekgwa ye e fapanego go feta go sepelasepela fela.
- Go amogela mokgwa wa peakanyo wa pono le netefatša, go tsepelela go dinyakwa tša ka moso le ditharollo tša go ya go ile, go tloga go dika tša go Bolela e sa le pele le go fana tšeo di sa swarelelego.

- Go hlama mekgwa yeo e beago intasteri ya dithekisi tša dipese tše nnyane ka gare ga tshepedišo ye e nabilego ya dinamelwa
- Go tsenya peakanyo ye e feletšego ya modikologo wa bophelo ka moka le dikgopolo tša tshepedišo tše di etiša pele dipeeletšo tše di holago tikologo, ekonomi, ditšhaba le batho ka go ya go ile, mola go netefatša gore ditshenyegelo di šoma gabotse, go kgonagala ga protšeke ya lebaka le letelele le go godiša boleng bja tšhelete.

Kamo ye e nyakegago go tšwa go STP le IIP e akaretšwa:

- Boleng bjo bokaone bja bophelo bja ditšhaba ka moka le badudi ba Gauteng.
- Pihhlelelo ye e kaonafadišwego le ya tekatekano ya menyetla go ditšhaba ka moka le badudi ba Gauteng.
- Tekatekano ya sebaka ye e kaonafetšego le go akaretšwa.
- Tshepedišo ya dinamelwa ye e akaretšago bohle, ye e kopantšwego (go akaretšwa kgokagano ye e se nago mathata le tirišano magareng ga dikarolo tša tshepedišo) yeo e šomišago meneelo ya bakgathatema ka moka ba maleba go tliša khuetšo ya nnete ge nako e dutše e eya.
- Diphetogo tša mokgwa tše di kaonafatšago go šoma gabotse le bokgoni bja dinamelwa.
- Tshepedišo ya pihhlelelo yeo e kgotlelelago le yeo e 'swanetšego morero' bakeng sa lefase la lehono le la gosasa.
- Diphetogo tša boitshwaro tše di fetošago dipaterone tša bjale tša nyakego le go tsenya letsogo tikologong ye e swarelelago kudu go bohle.
- STP le IIP ye e kopantšwego yeo go dikologa yona peakanyo ka moka ya dinamelwa le phethagatšo di tlogo go sepelelana.
- Ditharollo tša go hlohleletša tše di swarelelago, tše di šomago, tše di kgonegago le go lekalekanya dikgahlego tše di phadišanago.
- Bahlankedi bao ba nago le maikarabelo, bao ba nago le bokgoni, bao ba nago le bokgoni bjo bobotse go rulaganya ka go selaganya, go hlama maano ao a sepelelanago gabotse le go sepetša phethagatšo ka bokgoni, ka mo go atlegilego le ka bokgoni ge nako e dutše e eya.
- Pono ye e kwagalago, ya lebaka le letelele le ye e swarelelago ya go hlama dikgetho le dipheho tša dipeeletšo go ralala le medikologo ya dipolotiki ya ka moso e bohlokwa kudu go fihlelela khuetšo ye e nyakegago ya STP le IIP.

Ponelopele le Maano a boitshepo

Pono ye e thekgwa ke Maano a tshela a boitshepo:

- Phethagatšo ya go šoma gabotse ka tirišano, go aga bokgoni, methopo ye e lekanego le taolo ye e kwagalago.
- Tšhomišo ya naga ye e kopantšwego, dinamelwa le ditirelo tša setšhaba se se bolokegilego, sa go ya go ile, se se akaretšago bohle le sa tekatekano.

Ponelopele ya Rena

'Tshepedišo tshwarelelo, tefelego, polokego, tshephagalo le go tliša pihhlelelo go tekatekano ya menyetla.'

- Fokotša khuetšo ya dinamelwa tikologong le go kaonafatša go kgotlelela tlelaemete.
- Dinamelwa tše di šomago gabotse le tše di nago le tšweletšo tša batho le dithoto tše di kgontšhago kgolo ya ekonomi ya go ya go ile.
- Dinamelwa tše di kaonafadišwego, tše di bolokegilego, tše di ka botwago le tše di sa bitšego kudu tše di netefatšago phihlelelo ya tekatekano ya dibaka go bohle.
- Go šomiša theknolotši bakeng sa maitemogelo a dinamelwa ao a se nago mathata, ao a kaonafadišwego ka ditšithale.

Ditsenogare tša go thekga dipeakanyo tša **boitshepho** ka botee ka bootee, di akareditšwe ka tsela yeo e latelago latela:

Bataolo ya Dinamelwa tša Gauteng (TAG)		Leano la Dinamelwa tša Gauteng (STP)	
Pono	Hlogotaba	Leano la diphišagelo	Ditharollo
<p>Tshepedišo ya go swarelela, ya go se bitše mašeleng a godimo, ya go bolokega ebile ya go tshephagala yeo e abelago tekatekano ya phihlelelo ya menyetla.</p>	 <p>Sehlongwa</p>	<p>1. Phethagatšo ya go šoma gabotse ka mokgwa wa tšhomišano, maatlafatšo ya bokgoni, tlabakelo ye e lekanego le pušo ye botse.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Go šomiša tšhomišano ya go hlabolla mekgwa ya thekgo ya mašeleng ya go swarelela le ya sebjalebja. Komiti ya Dinamelwa tša Profense le Momaganyo ya Tšhomišo ya Naga (PTLUIC) ye e beakanyago makala a tshepedišo. Maatlafatšo ya bokgoni bja sehlongwa, pušo ye botse ka tšhomišano magareng ga makala a mararo a mmušo go netefatša phethagatšo ye botse.
	 <p>Leago</p>	<p>2. Momagantšho ya tšhomišo ya naga, dinamelwa le ditirelo tša setšhaba seo se bolokegilego, sa go swarelela ebile seo se lekalekanetšego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kgolo ya motsetoropo ye e momagantšwego ebile ya go swarelela, go netefatša gore ditirelo tša bohlokwa di sepedišana le mereromogolo ya dinamelwa le peakanyo ya tšhomišo ya naga. Go tiišetša leswa kabo ya dinamelwa go etiša pele mehuta ya dinamelwa tše e sego ya difatanaga (NMT) le phihlelelo ya bohle (UA). Go netefatša polokelo le tšhireletšo ya baotledi, banamelwa le badiriši ba tsela bao ba hlokago thušo.
	 <p>Tikologo</p>	<p>3. Go fokotša kamo ya dinamelwa go tikologo le go kaonafatša go kgotlelela ga klaemete.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Lenaneo la dinamelwa la go swarelela, la go se šomiše khapone (decarbonised), la go kgotlelela leo le abelwago ka mokgwa wa go swarelela wa phetošo ya maitshwaro, go fetogela go enetši ya go mpshafatšwa le go šetša kamo ka botlalo le ditshenyagelo tša nnete tša dinamelwa ka projeke ya go sekaseka ka dinako tšohle.
	 <p>Ikonomi</p>	<p>4. Dinamelwa tša go šoma gabotse go kgontšha kgolo ya ikonomi ya go swarelela.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Didirišwa tša tshepedišo ya merwalo tše di kaonafadišwego go thuša go šoma gabotse ga ikonomi Dinamelwa tše di kgontšhago kgolo ya ikonomi le go hlola menyetla.
	 <p>Phihlelelo</p>	<p>5. Dinaelwa tše di okeditšwego, tša go bolokega, tša go tshepega ebile tša go se bitše mašeleng a godimo go netefatša gore go na le tekatekano ya phihlelelo ya menyetla go bohle.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Go maatlafatša ditimela bjalo ka motheo wa lenaneo la dinamelwa tša Gauteng. Peakanyo ya tšhomišano go netefatša dinamelwa tša bohle tše di lebišitšwego go badiriši gammogo le momaganyo ya mehuta ya dinamelwa. Pušo le thekgo ya sehlongwa ye botse ya go šoma ga dinamelwa tša bohle. Didirišwa le dinamelwa tša bohle tša go bolokega le go kgahliša. Meakanyetšo ya go swarelela le go kgotlelela, boagi, tlhokomelo le taolo ya togaganyo ya tshepedišo ya dinamelwa ya profense.
	 <p>Thekenolotši</p>	<p>6. Go šomiša thekenolotši gore banamedi ba be le maitemogelo a mabotse a dinamelwa tše di šomišago kudu mokgwa wa ditšithale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Polatefomo ye e kopantšwego ya datha ya mosepelo go šogana le datha ye e momagantšwego le ditirelo tša mosepelo tše di abago tshedimošo ya bjale le go šomiša thekenolotši ka mokgwa wa go itiriša.

Tlhako ya go kgontšha tšweletšo ya STP

Karolo ya TAG e bohlokwa kudu go kgokaganya le go thekga peakanyo ya dinamelwa, go tsepelela go kaonafatša phihlelelo ya dibaka le ge e le ka ntle ga taelo ya yona ya dinamelwa ya ka pela.

Mapheko ao a tseleletšego

Go na le ditlhohlo tše dintši tšeo di ka šitišago tšweletšo ya STP. Lepheko le lengwe le legolo ke go fenyha pelaelo ya setšhaba mabapi le dinamelwa tša bohle tšeo di theetšwego nakong e tlogo. Batho ba bantši ba lekantšha go ba le dikoloi le boikemedi, e lego seo se dirago gore go be bohlokwa go šuthišetša dikgopolo go ya ponong ya go tšwela pele le togaganyo ye e maatlafetšego ya tshepedišo ya dinamelwa. Godimo ga fao, kgokaganyo ye e šomago gabotse go ralala le mafapha a go fapafapana e a nyakega go fihlelela peakanyo ya dinamelwa ye e kopanego le kabo.

Matshwenyego a magolo a ka go go se lekalekane ga ditšhelete, ka ge methopo gantši e abelwa ka mo go sa lekalekanego go mananeokgoparara a maswa go ena le go hlokomela ditshepedišo tše di lego gona. Go hlokomologwa mo go dira gore go be boima go laetša mehola ya go bušetša morago goba go phethagatšha ditsenogare tšeo e sego tša mananeokgoparara. Go tšwela pele ga ditšhelete ga ditiro tša dinamelwa tša bohle, kudu ditshepedišo tša ditimela le tša Dinamelwa tša Kapejana tša Dipese (BRT), ke taba ye nngwe ye bohlokwa, ka ge ditshenyegelo tša godimo tša tshepedišo le ditseno tša ditefelo tše di sa lekanego di tšwela pele go hlola ditlhohlo.

Mapheko a setheo a go abelana ka datha a raraganya go ya pele phethagatšo ya tshepedišo ya mananeo. Datha gantši e kgoboketšwa ka ditsela tše di fapanego gomme ga e abelane ka bokgoni gare ga ditheo, e lego seo se nyenyefatšago maitapišo a bjalo ka a "Phorobentshe ye tee, Thekethe ye tee". Go oketša fao, lebelo le le akgofilego la diphetogo tša ka ntle le nyaka dithulaganyo tše di feto-fetogago tšeo di kgonago go amogela maemo ao a fetogago. Peakanyo ye e aroganego go ralala le makala a bosetšhaba, a phorobentshe, a masepala le a dinamelwa e sa le tlhohlo ye e phegelelago.

Mapheko a mangwe a akaretša tlhokego ya go bea pele diporotšeke tšeo di sepelelanago le maikemišetšo a maano a STP le dinepo tša tlelaemete, diphetogo tše bohlokwa tša boitshwaro go thekga maeto a go ya go ile le ditšhitišo tša dipolotiki tšeo di šitišago tšwelopele ya pholisi.

Go Kaonafatša Thomelo

Go tliša STP ka katlego, TAG e tla eta pele phetogo ya mokgatlo ye e nyakegago go fihlelela maikemišetšo a yona. Se se tla akaretša go hloma boetapele bjo bo tiilego go hlola pono ye e kwagalago yeo e tšwetšago pele dinamelwa tša bohle bjalo ka mokgwa wa bophelo. Go laola phetogo ka mo go atlegilego go tla nyaka karoganyo ye e hlalošitšwego ya maikarabelo magareng ga bakgathatema, kgokagano ye e rulagantšwego le go kgatha tema ka mafolofolo ga TAG ka dikomiti tše di lebanego.

Methopo ya ditšhelete ya boitlhamelo, go swana le ditšhelete tša boditšhabatšhaba tša phetogo ya boso gammogo le metšhelo ya makhura le khapone, e tla hlahlobja go thekga maitapišo a dinamelwa. Tirišano ye e tšwelago pele e tla ba bohlokwa, go nolofatša dibopego tša kgokaganyo le go šomiša thekenolotši go kaonafatša peakanyo le kabo ya ditirelo.

Tšhomišano ye e tšwelago pele le badudi ka maitapišong a dinamelwa e tla godiša temošo le go netefatša gore dipono tše di fapafapanego di akaretšwa mo tshepedišong ya peakanyo. Go hloma Komiti ya Kopanyo ya Dinamelwa le Tšhomišo ya Naga ya Phorobentshe go tla kaonafatša gape kgokaganyo go ralala le mebasepala, go godiša kopanyo ya tšhomišo ya naga, mananeokgoparara a boentšenerere le dinamelwa go ralala le Selete sa Toropo ya Gauteng. Mokgwa wo wa tirišano o ikemišeditše go hlola tshepedišo ya dinamelwa ya go ya go ile yeo e hlohleletšago kgolo ya ikonomi le kgokagano ya leago, mola e lebane le go gatelela phihlelelo ya dinyakwa tša setšhaba.

Bokgoni

Bokgoni bjo Phorobentshe ya Gauteng e tla bo hlokago gore e kgone go tliša katlego, ke:

- Botshepegi bjo bo nyakegago le bokgoni bja go kgokaganya balaodi ka moka ba peakanyo le mešomo - bao ba kgonago go kopanya le go tutuetša go nagana le go tšea diphetho ga bakgathatema (ka bophara go feta dinamelwa).
- Thušo ya ditšhelete ye e kgonthišetšwego - thušo ya ditšhelete ye e ageleditšwego ka legora ya ditharollo tšeo di lego ka gare ga STP go akaretšwa le kabo ye e kwagalago bobeding go CAPEX le OPEX ge nako e dutše e eya.
- Dihlongwa le ditsebi tše di nago le bokgoni - tšeo di kgonago go bona 'seswantšhosegolo' le go tšea diphetho tša peakanyo tšeo di holago Gauteng le batho ba yona, ba le kgole le khuetšo ye e sa swanelago.
- Thekenolotši le sefala sa datha - ka ditshepedišo tša mošomo tša morethaoitiriša tšeo di nago le polokelo ya tshedimošo ye e feletšego ya tshedimošo ye e tlwaelegilego le bohlale, tšeo di lokišetšwego ka AI, go tliša dikgetho tša dipeakanyo tše dikaone tše di kgonegago le dipoelo.
- Go kgontšha tikologo ya pholisi - go kgontšha diphetho tše boima, tšeo di raraganego tša kapejana, ka mo go atlegilego le ka go arabela ka maikemišetšo a go akgofiša le go tšwetša pele tlhabollo ya tshepedišo ya dinamelwa ye e loketšego Gauteng.

Dikarolo tša Pholisi

- Togaganyo le tlhabollo ya Dinamelwa ya go ya go ile.
- Togaganyo ya Dinamelwa, Phihlelelo ya Ditšitale le ya Sebaka.
- Tirišano ka go logaganya maemo a Ditheknolotši le Kabo ya Datha.
- Go etiša pele Polokego le Tšhireletšo.
- Dinamelwa tšeo di sa sepelego ka entšene le Phihlelelo ya Bohle.
- Go nolofatša Taolo ya Nyakego le Phetogo ya Boitshwaro.
- Mphafatšo ya pholisi ya Peakanyo le tlhabollo ya go Phaka dikoloi.
- Mehlala ya Thušo ya Ditšhelete le ya Boitlhamelo ya go ya go ile.
- Togaganyo ya Dinamelwa tša bohle.
- Go Matlafatša Bakgathatema le Badudi.
- Tlhokomelo le Bokgoni bja Tshepedišo ya Dinamelwa.

- Taolo ya Dinamelwa tša bohle, le go tsenywa tirišong ga didirišwa tša go lekalekanya nyakego le kabo ka mafolofolo

Thušo ya Mašeleng le Matlotlo

Karolo ya TAG ke go kgokaganya le go thekga peakanyo ya dinamelwa yeo e lebanego le go godiša phihlelelo ya dibaka ka ditharollo tša go ya go ile. Go rarolla tlhalelo ya ditšhelete le go šireletša peeletšo ka mananeokgoparara, leano la mahlakore a mantši le šišinywa go šupa, go hwetša le go nolofatša thušo ya ditšhelete ye e kgonthišetšwego le kabo ya maleba.

Methopo ya Mašeleng

Methopo ya mašeleng ye e šišintšwego e akaretša:

- **Ditirišano le Dihlongwa tša Ditšhelete tša Tlhabollo:** Dirišana le Panka ya Tlhabollo ya Borwa bja Afrika le methopo ye mengwe ya boditšhabatšhaba ya ditšhelete tša tlelaemete go kgonthišetša ditumellano tša pele ka ga go thekga ka ditšhelete diprotšeke tša maleba tša dinamelwa.
- **Go šomiša ditšhelete tša boditšhabatšhaba tša klaemete:** go swana le Sekhwama sa Tlelaemete ye Tala, Ditšhelete tša Peeletšo ya Tlelaemete le mananeo a ditšhelete tša dinagamaloko tše pedi, go ka fa methopo ya tlaleletšo go diprotšeke tše di lebantšhitšwego go dinamelwa tša go tloša khapone, mananeokgoparara a matala le dinamelwa tša bohle tše di ntšhago dikhemikhale tše nnyane.
- **Ditirišano tša Mmušo le tša Phoraebete:** Hlohleletša go kgatha tema ga lekala la phraebete ka go thekga ka ditšhelete diprotšeke tša mananeokgoparara tša tekanyo ye kgolo, go šomiša bokgoni bja bona le methopo. Tlhako ya tirišano magareng ga mebušo ya diprofense le ya mebasepala e a nyakega go netefatša gore maitapišo a a kgonega ebile a sepelelana le molao.
- **Dikoketsego tša Ditefelo tša Laesense ya Dikoloi:** Nagana ka go oketša ditefelo tša laesense ya dikoloi go tsenya letsogo sekhwameng sa dinamelwa, go swana le mekgwa ya Sweden.
- **Ditefelo tša Pitlagano le Mafelo a Tšweletšo ya Dikgase tša Tlase:** Dira magato a go laola sephethephethe sa ditoropong mola o netefatša gore ditšhelete tše di tšweleditšwego di beeletšwa gape ka dikaonafatšong tša dinamelwa tša bohle.
- **Dithekgo tša Dikhamphani:** Go goketša dipeeletšo tša dikhamphani ka mananeokgoparara a setšhaba bjalo ka karolo ya maitapišo a bona a Boikarabelo bja Leago bja Dikhamphani, go kaonafatša dikamano tša setšhaba le boleng bja mananeokgoparara.

Ka go phethagat Hlabolla thušo ya ditšhelete ye e kgonthišetšwego a dibaka tše, Gauteng e ka fihlelela bokaone dinyakwa tša yona tše di nabilego tša mananeokgoparara a dinamelwa mola e tšwetša pele go tšwela pele.

Tlhabollo ya thušo ya Ditšhelete

Lenaneo la thušo ya ditšhelete la go ya go ile le swanetše go hlongwa ka ditšhišinyo tše di latelago:

Sekhwama sa Dinamelwa sa Phorobentshe

Go hlongwa ga Sekhwama sa Dinamelwa sa phorobentshe go bohlokwa kudu go thušo ya ditšhelete ya go ya go ile ya dinamelwa tša bohle le maitapišo ao a amanago le yona ka Gauteng. Sekhwama se tla kopanya ditseno go tšwa methopong ye e fapanego, go swana le dikabo tša mmušo, ditefišo tša badiriši le tirišano ya setšhaba le ya phraebete. Tlhako ya molao le dipeakanyo tša setheo di tla hlabollwa ka therišano le bakgathatema, tšeo di sepelelanago le Molao wa Bosetšhaba wa Dinamelwa tša naga. Maitapišo a a thekga peakanyo ya mananeokgoparara ya lebaka le letelele le kabo ya methopo gomme molao wa profense o tla phegelelwa go hloma Sekhwama, wo o laetša ditšhišinyo go tšwa go Komiti ya Kopanyo ya dinamelwa le tšhomišo ya phorobentshe

Boto ya Taolo ya Sekhwama sa Dinamelwa tša go ya go ile e swanetše go lebelelwa go hlokomela Sekhwama, go netefatša gore go ba pepeneneng le boikarabelo kabong ya methopo. Boto ye e ka akaretša baemedi go tšwa go TAG, ditheo tše dingwe tša dinamelwa, dikgoro tša mmušo le lekala la phraebete.

Setlamo sa Dikgokaganyo

Phorobentshe e ka ntšha ditlamo go kgoboketša khapethale ya diprotšeke tša dinamelwa, ka tefo yeo e hwetšwago go tšwa dikabong tša mmušo le ditseno. Leano le le fokotša go ithekga ka moela o tee wa letseno gomme le thuša go laola dikotsi tša ditšhelete.

Thekgo ya mašeleng ya go swarelela nako ye telele

Gauteng e swanetše go hloma Sekhwama sa Dinamelwa tša go ya go ile (Sekhwama) go netefatša gore thušo ya ditšhelete ya maitapišo a dinamelwa ao a nago le maikarabelo a tikologo. Sekhwama se se tla kopanya methopo go tšwa melapong ye mentši ya letseno le go sepelelana le melawana ya bosetšhaba le ya profense, go swana le Leano la Tlhabollo ya Bosetšhaba ka 2030 le Dinapo tša Tlhabollo ya go ya go ile ka 2023.

Ditlamo tše ditala

Go ntšha ditlamo tše tala go tla kgontšha Gauteng go thekga ka ditšhelete diprotšeke tšeo di tšwetšago pele go tšwetša pele tikologo, go swana le dihlopha tša dikoloi tša mohlagase le diphaseje tša dinamelwa tša bohle tše tala. Mokgwa wo o ipontšhitše o atlegile dinageng tše dingwe, o rarolla ditlhohele tša tikologo ya ditoropong.

Maano a tlaleletšo a thušo ya Mašeleng

Maano a mangwe a ditšhelete, go akaretšwa ditšhelete tša diprotšeke, dikadimo tše di kgokaganego le tšwelopele le ditlamo tša mananeokgoparara a selegae, a ka oketša ditšhelete tša diphorotšeke tša dinamelwa tša ditoropong.

Kabo ya Tekanyetšo ya Matlotlo

Kabo ya ditekanyetšo ya matlotlo ye e šomago gabotse e bohlokwa kudu go phethagatša STP ya Gauteng. TAG e tla etiša pele diporotšeke tšeo di sepelelanago le dinepo tša maano, go netefatša kabo ye e lekanego ya ditekanyetšo sebakeng sa maitapišo a dinamelwa a go ya go ile le dinyakwa tša mananeokgoparara a tšhoganetšo. TAG e tla nolofatša gape kgokaganyo magareng ga diporotšeke tša dinamelwa tša phorobentshe le tša masepala, go tutuetša dikabo tša ditekanyetšo go netefatša nyalelano ya maano a tšhabollo ya lebaka le letelele.

Tlhokomelo le Tekolo

Go phethagatša STP ya Gauteng ka katlego, go nyaka mokgwa wa tirišano wo o gatelelago le go amogela tlhokomelo le kelo ye e tiilego.

Ditshpetšo tša bohlokwa di akaretša:

- Ditshpetšo tše Bohlokwa tša Tiragatšo: Dikelo tše tše di ka lekantšhwago di tla lekanyetša tšwelopele, tša thwala lenaneo la KPI yeo e rulagantšwego yeo e latelago diprotšeke tša mmele le ditiragalo tše bohlokwa ka go itiragalela ka Senthara ya Taolo ya Dinamelwa.
- Dikgato tša bohlokwa tša Kabo: Go hloma maemo ao a kwagalago a phihlelelo go netefatša gore go ba pepeneneng le boikarabelo.

KPIs

Go tla šomišwa magoro a mabedi a di-KPI go sekaseka kgatelopele:

- Di-KPI ka kakaretšo: Go ela dipoelo tša maemo a godimo go swana le kgatelopele ka ga ditiragalo tše bohlokwa tša kabo, kabelo ya mokgwa, kgolo ya ekonomi, phokotšo ya dikhemikhale tše kotsi, nako ya maeto, pitlagano, go kgona go reka, polokego, tekatekano, tlhokomelo, maemo a tirelo ya dinamelwa tša bohle le phetogo go tloga tseleng go ya go seporo.
- Di-KPI tše di Theilwego godimo ga Dipoelo: Go tsepelela go dikatlego tše di itšego ka gare ga leano, go swana le kabo ya tekanyetšo, phethagatšo ya pholisi, go kgatha tema ga bakgathatema, go tsenywa tirišong ga leano la Ditšithale, mediro ya go fihlelela batho le mediro ya kopanyo ya tšhomišo ya naga le dinamelwa.

Magato a bohlokwa a thomelo

Tlhako ya kelo e tla hlaloša maitapišo a lebaka le lekopana (mengwaga ye 1-2), a lebaka la magareng (mengwaga ye 3-5) le a lebaka le letelele (mengwaga ye 6-10+) go netefatša kgatelopele ye e rulagantšwego go ya go maikemišetšo a STP.

Mokgwa wa go bea leihlo le go sekaseka ka botlalo o bohlokwa kudu go netefatša phethagatšo ye e šomago gabotse ya STP le go rarolla ditlhohlo tša dinamelwa tša Gauteng.

Ditsenogare tša tlhohleletšo

Ditsenogare tše di latelago tša go hlohleletša di lemogilwe bakeng sa tlhabollo ye nngwe ka fase ga IIP:

- Diphorotheke tša go leka di be di lebeletše kudu Tlhamo ye e Lebanego le Dinamelwa (TOD) le diphasejeng tša dinamelwa tša bohle tša profense go rarolla ditlhohlo tša go swana le go arogana ga sebaka le dihlolongwa le dipeeletšo tša mananeokgoparara tše di nyakegago go notlolla go pitlagana.
- Mpshafatšo ya peakanyo ya dinamelwa tša bohle le tshepedišo ya dilaesense tša tshepedišo, go akaretšwa tšhomišo ye e kaonafetšego ya theknolotši go rarolla ditaba tše di amanago le dikgaruru tša dithekisi tša dipese tše nnyane.
- Go tsenya tshedimošo ya bjale ya dinamelwa ka ditšihale go kaonafatša phihlelelo le go šomišega.
- Šomiša tshedimošo le thekenolotši ye bohlae go thekga ditsenogare le go hlokomela tšwelopele.
- Go hlahloba tirišano le diphorobentshe tša kgauswi go tšwetša pele kgokagano go tlemaganya ka ntle ga Gauteng ka go šomiša mekgwa ya maleba ya dinamelwa.

Mafetšo

STP ya Gauteng e hlaloša tlhako ye e feletšego ya go hlabolla tshepedišo ya dinamelwa ya go ya go ile ka gare ga phorobentshe. Pono ye e kwagalago le boetapele bjo bo šomago gabotse di bohlokwa kudu go netefatša gore dinamelwa tša bohle e ba karolo ye bohlokwa ya bophelo bja letšatši le letšatši, ka go realo di godiša boleng bja bophelo go badudi ka moka. STP e fana ka sete ye e rulagantšwego ya melawana, maikemišetšo a maano le ditsenogare tše bohlokwa tše di nyakegago bakeng sa phetogo ya phetogo yeo e nyakegago. E tšweletša ditsenogare tše bohlokwa go arabela dinyakwa tša ka moso le go rarolla ditlhohlo tše di lego gona ka tshepedišong ya dinamelwa.

Dikhutsofatšo

4IR - Fourth Industrial Revolution

AI - Artificial Intelligence

BRT - Bus Rapid Transit

CAPEX - Capital Expenditures

CIF - Climate Investment Funds

CO₂eq - Carbon Dioxide equivalent

CSR - Corporate Social Responsibility

DBSA - Development Bank of Southern Africa

DFIs - Development Finance Institutions

EASI - Enable, Avoid, Shift & Improve framework

EVs - Electric Vehicles

GCF - Green Climate Fund

GDRT - Gauteng Department of Roads and Transport

GHG - Green House Gas

GHTS - Gauteng Household Travel Survey

GMA - Gautrain Management Agency

GSDF - Gauteng Spatial Development Framework

I&APs - Interested and Affected Parties

IIP - Integrated Implementation Plan

IPC - Intermodal Planning Committee

ITMP25 - Gauteng 25-Year Integrated Transport Master Plan

ITS - Intelligent Transport Systems

KPI - Key Performance Indicator

KRP - Key Role-Player

LEZ - Low Emission Zone

MaaS - Mobility as a Service

MBT - Minibus Taxi

Mt - Mega tons

MTEF - Medium Term Expenditure Framework

NDP - National Development Plan

NDP2030 - National Development Plan 2030

NLTA - National Land Transport Act

NMT - Non-motorised Transport

NT - National Treasury

PLTF - Provincial Land Transport Framework (2023-2027)

PPP - Public-Private Partnership

PRASA - Passenger Rail Agency of South Africa

PTF - Provincial Transport Fund (proposed)

PTIC - Public Transport Integration Committee

PTLUIC - Provincial Transport and Land-Use Integration Committee (proposed)

SADC - Southern African Development Community

SANRAL - South African National Roads Agency

SDGs - Sustainable Development Goals

SKRP - Strategic Key Role-Player

SPTN - Strategic Public Transport Network

STP - Strategic Transport Plan

TAG - Transport Authority for Gauteng

TDM - Travel Demand Management

TETA - Transport Education Training Authority

TMC - Traffic Management Centre

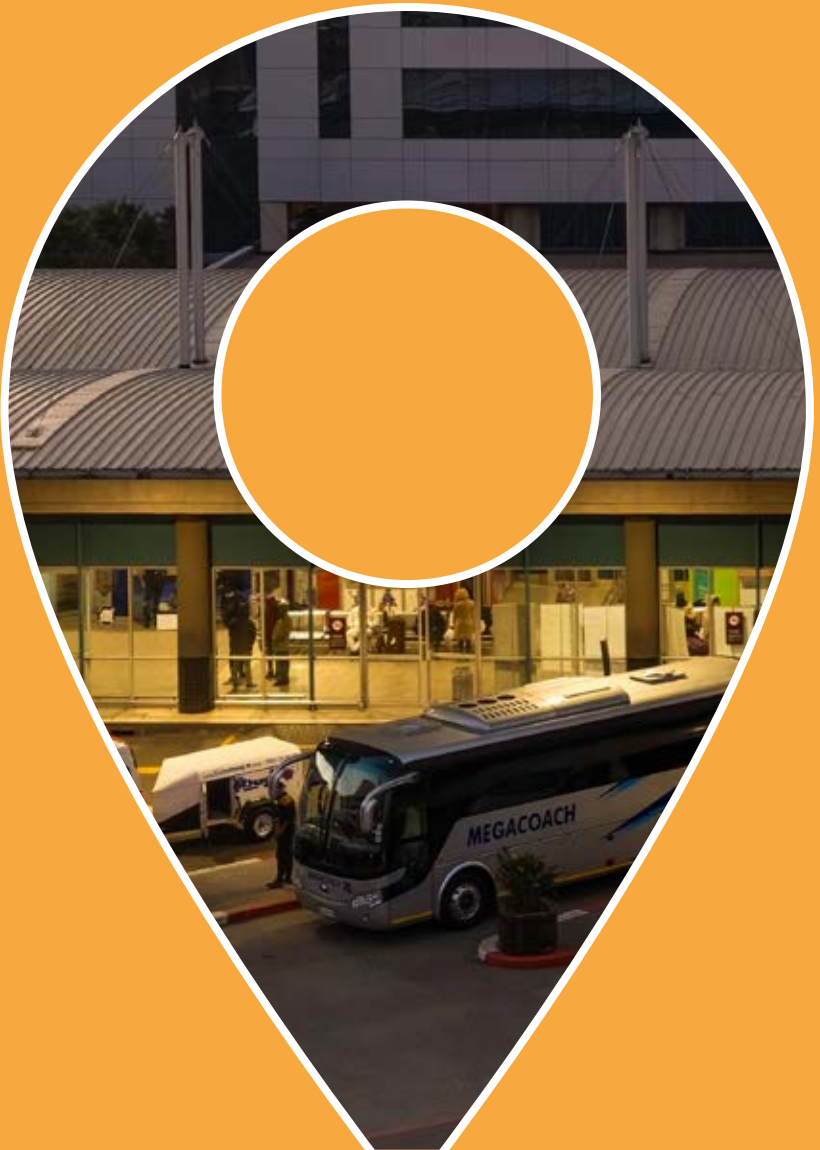
TOD - Transit-Oriented Development

UA - Universal Access

DRAFT - BAKENG SA TLHAHLOBO

44 on Grand Central Boulevard, Grand Central Ext. 1, Midrand
P.O. Box 1266, Kelvin, 2054, Johannesburg South Africa

